

Viktor Österbladh

Viktor föddes i Sölvesborgs landskommun den 21/12 1914 och har sedan dess i stort sett varit Sölvesborgs kommun trogen. Dock flyttade familjen till Karlshamn några år när fadern arbetade på varvet där. Viktor började skolan i Karlshamn, men familjen återvände till Sölvesborg och bosatte sig i Falkvik. Viktor fick börja på Möllebacksskolan och hade Alma Svensson och John Hernborg som lärare. Han gick och läste för prästen, kyrkoherde Calmer, som var väldigt argsint enligt Viktor. Calmer var litet av ett original och det inbjöd till att man försökte driva med honom, tror Viktor, som dock hade ett gott förhållande till honom.

– En vecka efter det jag slutat läsa för prästen gick jag till sjöss. På den tiden fanns det bara två sorters arbete för en icke skolad människa: tjäna bönder eller ge sig på sjön. Jag valde sjön. Gick ut 1929 som mässgrabbar på en skuta som hette Hilda från Karlshamn.

– Jag mönstrade på Drottningholm 1933. Vi gick på Halifax och New York. De hade ju flera amerikabåtar, Kungsholm, Gripsholm och Drottningholm. Kunde de klara sig med ett par av båtarna, skickade de en på lyxkryssning. Vi var uppe i de norska fjordarna, vi var på Santa Cruz och i Casablanca, mest med dollarmiljonärer. Jag jobbade som matros på däck.

– 1935 skulle jag åka hem och göra min värnplikt. Jag tänkte försöka slippa, jag trivdes ombord på båten, det var rent och snyggt och fin ordning där. Jag lät bli att resa till Karlskrona, tänkte att de glömmar mig. Men en dag blev jag kallad till skepparn som sa att jag skolkat från militärtjänsten. Jag fick på stubben mönstra av. Det

Viktor, t.v., matros på Svenska Amerikalinjen 1933

kom en deckare från Göteborgspolisen, en hygglig karl, han hade smörgåsar och Pripps öl med sig och följde mig till Karlskrona.

– Jag blev stationerad på Gustaf V, slagskeppet. Det fanns två stycken, det andra hette Sverige. Vi var i Riga med Gustaf V, på Runö hälsade vi på svenskättlingar och bytte knäckebröd mot väldiga ålar. På slagskeppet var det militär disciplin, man skulle stå i givakt i varenda hörn och hälsa på fanan och fina gubbar och det ena med det andra. Men jag lotsade mig igenom, det gick ganska bra.

– 1936 tänkte jag läsa till styrman i Kalmar. Begav mig ut på en segelskuta, Kerstin av Sölvesborg, man behövde nämligen segelskutmånader på den tiden. Där var jag en hel seglation i nio månader, men det fattades pengar. Efter mycket parlamentering sa farsgubben: gå in till Ture Carlsson och försök låna lite pengar. Jo, jag in men i fars-tun vände jag. Det tog emot att behöva låna. Annars hade jag nog fått, far jobbade i 45 år på varvet.

Iföverken – en tuff miljö för en vänsterman

– Sen började jag på Iföverken 1937 och där var jag till 1940 när finskryska kriget bröt ut och "Finlands sak blev vår". Jag var i sanitären och gjorde WC-stolar. Då kriget bröt ut blev det en kanonad från socialdemokraterna mot oss vänstermän. Jag blev utfrusen på grund av mina politiska åsikter, inte för att jag var en dålig arbetare. Vi var rätt många vänstermän, hade en kommunistisk ombudsman, men han fick inte besöka Iföverken! Vi hade en verkmästare som på alla vis försökte få bort mig.

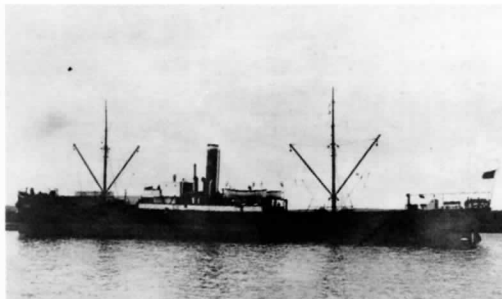
Sveriges beredskap var inte god!

– Jag blev inkallad 1940. Kom till flottan, till högvakten, det var egendomligt att sätta en sjöman till det. Jag vantrivdes, men blev bekant med en furir som jag mellan fyra ögon bad om hjälp att slippa ifrån högvakten. – Inte ett ord efter mig, sa han, men gör bara som jag

säger. När kommandörkaptenen kommer på morgonen, så låt bli att hälsa. – På morgonen såg jag den lille gubben komma med alla galonerna. Jag såg hur han följde mig med blicken, jag stod kvar i lediga. Han sa inte ett dugg. Det dröjde fem minuter, så kom den styrman som hade högvakten, och jag åkte väck med buller och bång. Jag ville inte vara i Karlskrona. Efter en vecka skickades jag till beväringsskompagniet och kom till sjökontrollen i Ystad. Vi skulle ju gubevars kontrollera alla utländska fartyg som gick till Ystad med hjälp av en bestyckad fiskesmack. Med gevär med träpluggar i skotten! Det var Sveriges krigsmakt! Vi var förbannade för detta. En av grabbarna blev så arg så han tog bössan och slog den i relingen så den gick i bitar. Gamla mausergevär med träpluggar! Det visste ju tyskarna, de slog sig på knäna och skrattade: Birkenknaben! Det gick några månader, sen började vi sticka upp och hotade med att vägra gå ut och kontrollera tyskar. Då fick vi faktiskt tjeckiska kpistar, mycket fina grejor. Tyskarna var helt medvetna om hur dåligt det var ställt. Men de behövde inte plocka Sverige, de fick vad de ville ändå med alla land- och sjötransporter.

Åter till handelsflottan

– Svenska flottan eskorterade tyska fartyg, medan vi fick gå ensamma ner till Bremen och andra hamnar. Vi gick med malm från Luleå och Oxelösund. 1942 var jag hemma och gifte mig i oktober, sen gick jag ut igen. Gick på Rotterdam i konvoj med tyska örlogsfartyg, det var starka konvojer: 8 krigsfartyg, 8 handelsfartyg. Det var viktigt för tyskarna med dessa malmtransporter. Vi blev beskjutna många, många gånger av de allierade. Jag minns särskilt en gång när vi var på väg till Rotterdam. Jag stod till rors. Vi hade två minsvepare som gick framför oss. Jag fick styra mot en röd lanterna som man hade mellan minsveparna. Det var allt! Mörkt och kusligt var det. Ögonen rann, jag kunde knappt se lanteran. Rätt som det var blev det ljust som mitt på dagen! Engelsmännen hade kommit över och skickat ner lysbomber.

– Sen började det! Jag vet inte hur länge det höll på. Torpedbåtar dök upp, de hade legat innanför oss. En av dem skulle lägga en rökrida runt vår konvoj, men den sköt tyskarna och det är nog därför som jag sitter här i dag. Den brann i fyra timmar, det var ju synd om människorna ombord. Det gällde dem eller oss. Flyget hindrades av två spärrballonger, en förut och en akterut på varje fartyg. De sköttes av tyskar och skickades upp bortåt tretusen meter. Flyget fick hålla sig ovanför, kunde inte flyga mellan vajrarna. Tysk militär skötte ballongerna, de meniga var beväpnade med kpistar. Officerarna hade revolverar.

– Vi gick igenom Kielkanalen och bildade konvoj strax på andra sidan. Där samlades fartygen och tyskarna kom ombord. Ner till Kielkanalen gick vi utan skydd. En enda gång fick vi konvoj från Landsort till Trelleborg. Vi kunde se hur tyska fartyg som skulle till Norge och Finland fick konvoj av svenska flottan. Sverige var tyskororienterat då.

– 1942 såg vi Röda Kors-tågen från östfronten med alla sårade. Då började vi förstå. Sjöfolket var nog de första som förstod hur kriget gick. Vi fick pass och kunde gå fritt i Tyskland. Fast sista halvåret fick jag inget pass. Antagligen hade man meddelat från Sverige att jag var politiskt obekvämt. Skepparn sa bara att jag inget pass skulle ha.

– Vi sjöfolk hatade tyskarna som pesten, vi såg ju hur de använde krigsfångar för lastning och lossning. De var undernärda, vi smugglade bröd under bussarongen och gjorde oss ärende ner. Vi tyckte synd om de här människorna, det blev ett hat mot tyskarna bland oss som hade lite rättskänsla. Det fanns inget värde i en jude, de slog honom eller

Viktor visar ett "krigsbyte" från Wismar
– läs hans berättelse på nästa sida.

henne om de inte jobbade tillräckligt. Tyskarna såg precis lika mycket som vi, men de var förbjudna att säga något och sa inget heller.

– De som visste mycket var sjöfolket, men det föll inte i god jord vad de berättade här hemma.

– Vi gjorde lite sabotage, en gång i Wismar tog jag ner en flagga för Hitlerjugend. Den rev vi ner sent på kvällen. Skepparen sa när vi kom ombord: "De kunde ju tagit knoppen på dig, karl!" Vi försökte göra lite sattyg, småsabotage. Jag har tänkt bränna fanan flera gånger, men hur det än är så är det en segertrofé.

– När vi var infrusna, jobbade vi halva dagen med målning och underhållsarbeten. Vi fick bara två mål om dagen, man hade inte råd med mera. Sen spelade vi spel, gick på stan mellan bombanfallen. 1942 låg vi i Lübeck när de började med tusenplansraiderna från England. Det var i augusti månad, det var varmt och vi låg uppe på backen under en presenning. På natten gick flyglarmet. De höll på och bombade till klockan fyra. Vi kunde se hur kvinnorna jobbade som brand-soldater och var uppe på byggnaderna och skulle släcka. Ibland rasade hela huset ihop. Det var terrorbombningar!

– Gick på traden Bremen, Hamburg, Rotterdam. Det var den farligaste. Vi hade 300 % risktillägg. Jag var med till första halvåret 1943. Då tyckte min fru att jag skulle gå iland. Hon kom och hämtade mig i Åhus och jag mönstrade av. Det var hårda tider, man kan sitta och fundera på hur man klarade sig!

Åter till Iföverken

– Jag for till Bromölla och gick in på Iföverkens kontor. Där fanns en arbetsingenjör som hette August Svensson, en mycket bra karl. Jag fick förtroende för honom. Han frågade om jag hade jobbat på Iföverken förut och det hade jag ju, i sanitären. Jag sa som det var, att jag fått sparken för att jag var politiskt obekvämt. Vi satt över en timme och pratade om sjön. Han bad mig komma tillbaka måndagen därpå. Då jag kom, skrattade han och sa att det inte gått så bra. "Men det gör inget, Österbladh, jag har ett annat jobb hos Sokolowsky". Där gjorde vi prop-par och isolatorer och jag stannade till 1944. Jag cyklade dit. Ibland var det isgata, men då hade jag en cykelkedja på framhjulet. Någon gång åkte jag skidor.

Kommunalarbetare i Sölvesborg

– Den 2 maj 1944 började jag vid kommunen och där arbetade jag i 36 år, som rörläggare, stensättare och sprängare. Verkmästare Nilsson ville ha sjöfolk, de hade lärt sig arbeta ansåg han. Här var två stensättare från Mörrum, jag och Arne Krook kom med i det gänget och lärde på jobbet. När de slutade fick vi ta över. Det var ett fritt jobb! Många sölvesborgare kom och pratade, vi kunde ju sätta sten på samma gång. Vi var ett gäng, ett par stensättare och ett par langare. Vintertid satte vi förstås ingen sten, utan jobbade bl.a. med sprängningar och rörarbeten.

– Vi var 45 st arbetare i kommunen på den tiden. Vi var mycket folk och litet tjänstemän, nu är det visst tvärtom. Den förste basen hette Nilsson, han räknade vår lön, vi hade ju ackord. Ernst Widelius kom en gång om dan och frågade vad vi behövde för nästa dag. Så fanns det på plats när jobbet började. Vi hade ansvar då, nu är det tjänstemännen som sitter och dirigerar spelet. De har plockat från jobbarna ansvaret.

– Stenen måste stötas ordentligt. Nu vibrerar man bara, det går möjligen an på trottoarerna, men inte på körbanan. Det är synd på Sölvesborgs stensättningar. Det är mycket dålig stensättning, t.ex. på Trädgårdsgatan. Att sånt blir godkänt! När vi hade satt sten, kom de med en fyra meter lång vagn och i mitten av den fanns det en klocka som pinglade när det var mer än 2 cm variation. Så var det då! – Men stötmaskinen bullrade ordentligt och fastän vi stoppade bomull i öronen blev vi bullerskadade. Då fanns inte de fina hörselskydden man har nu, man tänkte inte på det.

– Gatsten 10x10 cm kallas knott. Storsten har vi t.ex. vid tingshuset. Fältsten kallas den kullersten som fortfarande finns vid Nygatan. Det var en del av den gamla kulturen, man hade det på gårdar. En del sten knackades i kommunen. Vi hade fina stenhuggare här, t.ex. Berntsson i Tivoli. Han gjorde mycket knott, men också kantsten och trappor. Han sökte alltid ämnen när han var ute. Det är en konst att klyva en sten!

– Man sätter oftast sten i bågsättning eller diagonalsättning. Jag försökte införliva mönstersättning här i Sölvesborg, men det ville man inte. Vacker stensättning har vi fortfarande på Stortorget, Södergatan och Nicolaigatan. När jag lämnade så hade man snart inga stensättare.

Vänsterpolitikern

– Vänstern frodades bland oss sjömän för vi fick se allt elände, inte bara ute i Europa utan också hemma i Sverige. Det blev som en instinkt att något måste göras för att ta bort småfolket från skiten.

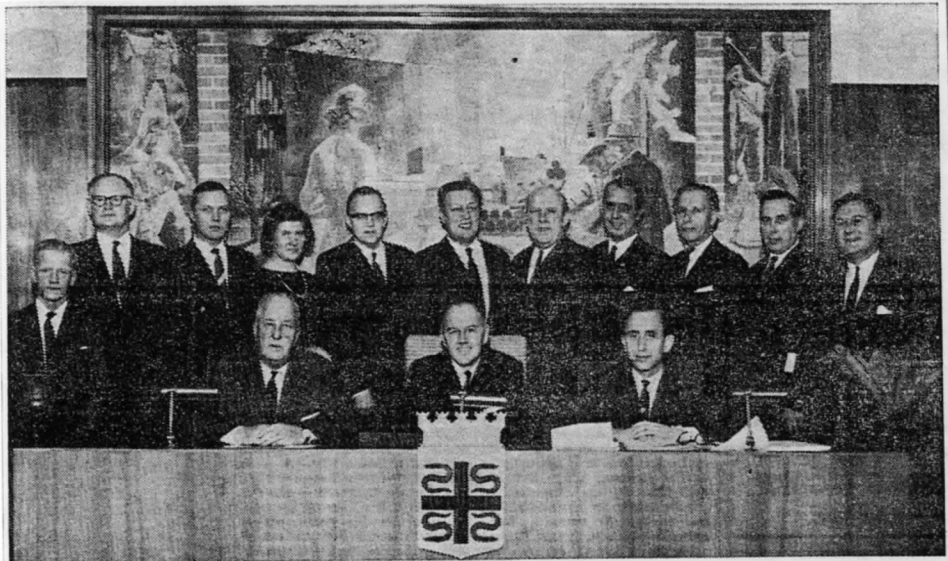
Tänk på statarna t.ex., vilket helvete de hade! Tänk på alla människor som gick och tiggde i Göteborg, de hade ingenting att äta. Fick en matkupong i bästa fall och kunde gå till Frälsningsarmén och äta.

– På 30-talet var det illa i Sverige, det var arbetslöshet och fattigdom. I Tyskland började nazisterna sticka upp huvudet. De tyska arbetarna hade också ett elände, herrarna skor sig ju alltid. Hitler kom som en befriare för många när han predikade mot Versaillesfreden och krigsskadestånden. Jag brukar titta i en väldigt intressant bok, *De 13 ödesdigra åren från 33 till 45*. Där kan man läsa om utvecklingen i Sverige och på andra håll. Boken fick jag av Tore Hallberg. Han hade en släkting som arbetade vid tryckeriet i Kristianstad där boken trycktes. Den kom bara ut i 15 exemplar. Varför det inte blev fler, vet jag inte. Men här finns insändare som är pinsamma för många idag. Överallt och i alla länder är det de små i samhället som får sitta emellan. Som hos oss idag med den nya skattereformen. Gammelpensionärerna utan ATP kan knappast äta sig mätta. De måste betala hyreshöjningar, läkarkostnader och medicin.

– Det måste finnas människor till vänster som står emot trycket från borgerlighet och kapital. Tyvärr är det svagt idag. Jag har varit ledsen för det många gånger, men kan inget göra. Många arbetare har ett styvt jobb, de har inte tid och ork på kvällen att syssla med politik, man måste ju läsa in sig också i de olika frågorna. Kapitalet stärker sin makt med bolagiseringar och monopol i hela Europa. Det är ett hyckleri idag, ett manipulerande med sanningen. Det går inte att sätta på TV:n och förstå vad som verkligen sker. Irakkriget är fruktansvärt, det är småfolket som får sitta emellan. Det handlar om oljan förstås. Synd att vänstern är splittrad med sekter som drar ifrån varandra, man borde samarbeta kring ett program.

Kommunalpolitikern

– 1961 kom jag in i kyrkofullmäktige. Där såväl som i andra politiska församlingar fanns det de som försökte sno åt sig. Vid ett tillfälle ville prästen ha bränslebidrag med 800 kr. Då undrade jag om inte vaktmästaren som hade högre hyra än prästen också skulle ha bränslebidrag, men det var det inte tal om!

Stadsfullmäktiges nya presidium jämte de nya ledamöterna. Sittande i mitten ses ordf., hr Curt Johansson, flankerad av t. v. förste vice ordf., hr Airic Ohlson, samt sekr., hr Lennart Norrman. Stående fr. v. hrr Thore Hallberg, Viktor Österblad, Torsten Bengtsson, fru Maj-Britt Andersson, hrr Thure Ericsson, Fritz Wiklund, Knut Ekstrand, W. Gunnarsson, E. B. Garnevall, stadsfullmäktiges andre vice ordf., hr Harry Svensson, samt hr Bertil Fornell.

Sölvesborgs-Tidningen 18 januari 1967

– 1966 kom jag in i fullmäktige och satt där till 1979, som suppleant sista tiden. Jag skäms inte för mina motioner. 1965 la jag in en motion om barndaghem, de andra undrade vad det var för något. Men på den tiden hade Sverige behov av arbetskraft och då låg kvinnorna närmast till hands. Vi fick nyckelbarn, de skickade ut barnen med litet knäckebröd och en nyckel om halsen. – Till slut fick vi barndaghem och det är en fin institution om de sköts ordentligt, om nu både kvinnan och mannen ska jobba. Jag har lämnat in motioner om miljön också, den första handlade om att de skulle undersöka havsbotten. Det gick ju inte alls, det skulle bli för dyrt. Jag talade om för dem att man kunde vricka ut en kobb och skicka ner en burk och ta upp gyttja och skicka till analys.

– Lite nytta har jag nog gjort i alla fall. Känt stöd från arbetare. Även ett litet parti kan påverka. Om man haft en annan åsikt i en debatt och det kom i tidningen så började folk prata. Då kunde makthavarna dra öronen åt sig och utforma förslagen på ett annat sätt.

– En politiker ska vara rättrådig, men jag frågar mig ofta om de är det. Det är fråga om extraknäck eller ibland t.o.m. heltidssysselsätt-

ning. För mycket maktfullkomlighet och arrogans idag. Politiker isolerar sig från vanligt folk och då slipper de ta så mycket hänsyn.

– När jag kom in i fullmäktige så fotograferades alla ledamöter. Men när jag fick ett kort av Norrman, fick jag av det gamla fullmäktige. Man hade inget annat, sa han. Jag försökte byta, hade ju inget glädje av det gamla. Det var konstigt, vet fortfarande inte om det var en demonstration.

– När jag började i politiken i Sölvesborg var det riktigt nöjsamt, det är klart man slogs för sina åsikter, men man kunde prata vänligt, t.o.m. med höjdare som Sven Martin Nilsson och trädgårdsmästare Persson. Men jag glömmer aldrig första eller andra gången jag var på fullmäktige och begärde ordet. När jag fick ordet slog man sig på knäna och skrattade och bar sig åt. Ordföranden ingrep inte. Men jag fann mig, och sa att när herrarna och damerna skrattat färdigt så skulle jag be att få säga vad jag hade på hjärtat. Det blev alldeles tyst. De ville sätta åt mig och få mig tyst, men det lyckades inte.

"Hr W. Österblom (k) jungfrutalade på första sammanträdet och framhöll att en ny träningsplan är en god investering för ungdomen. Men vem skall utföra arbetena, blir det entreprenör eller i kommunal regi?"

Dk:s vice ordf., hr K. Jonefors (fp): Det behövs speciella maskiner och särskilda kunskaper för en sådan sak, så det är nog bäst att en entreprenör utför arbetet. F.ö. bör vi kunna med förtroende överlåta den frågan till idrottsnämnden."

Sölvesborgs-Tidningen
18/1-67

– Tjänstemännen har för stor makt. Det hände att en tjänsteman gick omkring bland fullmäktigeledamöterna under pågående debatt, sånt får inte förekomma! Lånekarusellen är inte bra. När jag slutade var kommunens skuld uppe i 150 miljoner. Jag kunde inte gå med på att bygga idrottshallen i Mjällby, ansåg att vi måste vänta tills vi fick råd. Nu får man reparera med lån, visserligen betalar inflationen av en del. Se hur man höjt priserna för el och vatten!

Sölvesborg - en hotad idyll

– Sölvesborg är en idyllisk plats, men det är hemskt för en gammal sölvesborgare när man går mot Ynde. Att man måste lägga gator där! Många sölvesborgare känner vämjelse över vad som händer vid Kämpaslätten och går inte längre ditupp. Att man måste förstöra! Bokskogen och Ryssberget, det är väl något att bevara. När det finns annan

mark att bygga på! Ingen makthavare idag förstår miljön så att de vårdar den. Det är synd att man inte förstår vad sölvesborgarna vill ha. De som styr har nog mer kontakter med näringslivet än med den vanliga sölvesborgaren. Politikerna i gemen fattar inte vad det handlar om.

– Hösten -47 började vi bygga här ute. Här var skog. I Blåklockan på andra sidan Idrottsvägen byggde man barnrikehus, ett samprojekt mellan stat och kommun. Man skulle ha tre barn för att komma ifråga. Det var en välment satsning.

– Vårt hus kostade 24000 kr med tomt och allt. Här var en grandunge med inslag av stora bokar och ekar. Här har vi sprängt och dragit stubbar. Tomten kostade 1,25 kr/m². Jag fick spränga de stora rötterna.

– Trafiken härute är besvärlig nu, särskilt lastbilarna. Oljebolagen, de sju systrarna, bestämmer trafikpolitiken. Den tunga trafiken borde gå mer på järnväg. För varenda järnväg de lägger ner, blir det fler lastbilar. Det behövs en annan tingens ordning.

– Jag är för ett Folkets Hus för jag anser att en kommun behöver kultur. Vi har för litet lokaler, t.ex. har pensionärerna ingenstans att vara när de har större fester. Vi är ju ca 300 personer!

– Förr om vintrarna var jag med när vi gjorde en stor isbana vid Möllebacksskolan. Vi hade Skällan vid Falkvik. Där var så mycket ungar, både därute och här. Vi fick själv ordna med allt, det var inte så mycket med organisation och ledare. Men roligt var det!

– Mitt liv har varit rikt. Jag har fått vara med om hårda tider, men jag har haft tur också, tror jag, kunnat göra en insats för ideal jag trott på! Jag har mycket att vara tacksam för!